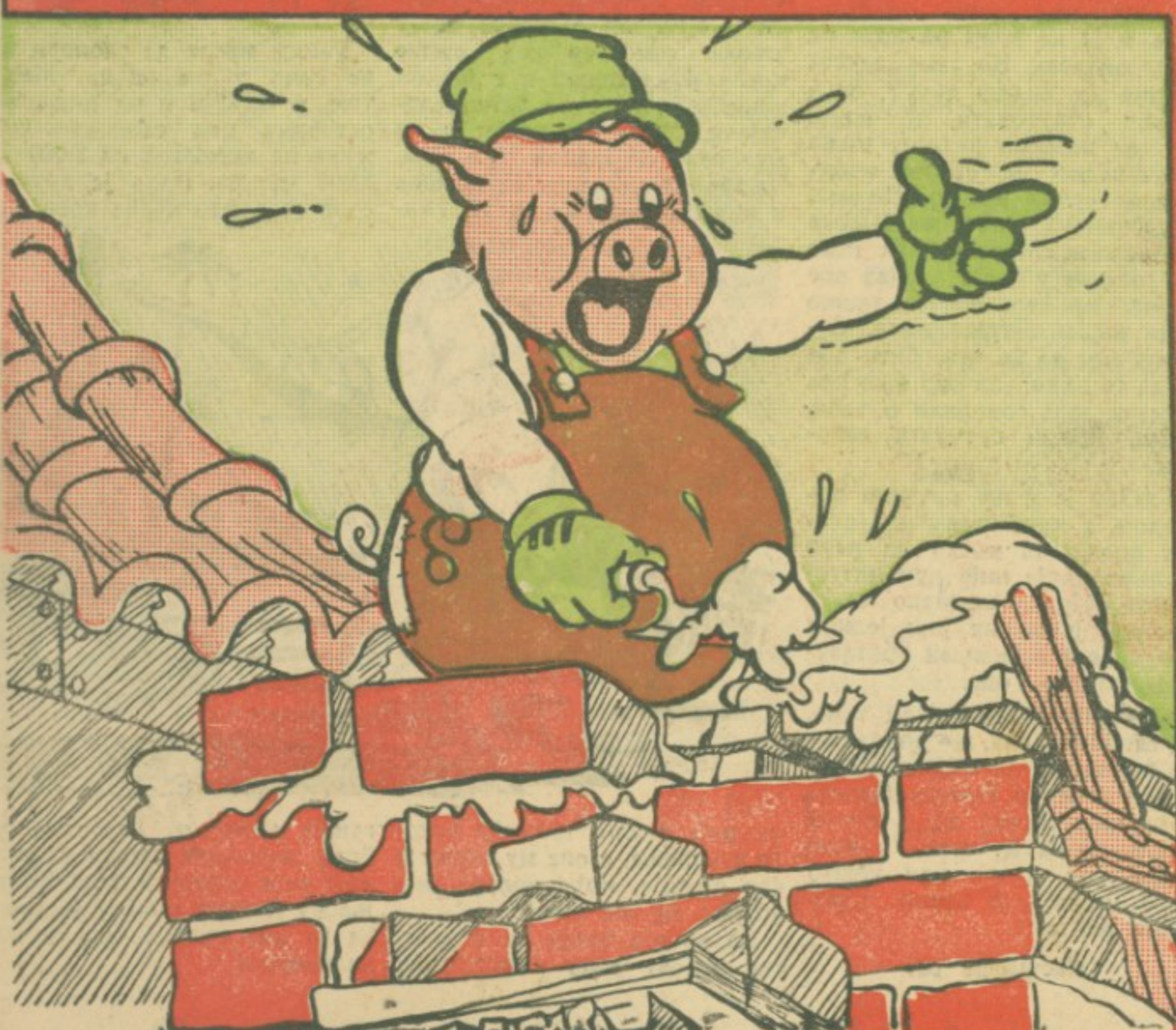

Мики Шилва Рао ИСТРАЖИВАЧИ 19

П. ЛОР Где је време стагло...

Неће проћи ни четрдесет осам часова, а хиљаде ратних авиона летеће над Европом. Жене и деца узалуд ће тражити спас од смрти коју ће ти авиони донети са собом... — Глас спикера који се чуо из радио-апарата уграђеног у аутомобилу звучао је мрачно и злослотно.

Кент Рајдер се наже и затвори прозорче које дели задњи део кола од шоферске кабине. Није могао даље да слуша вести. Глас спикера га је нервирао. Будућност је и онако мрачна; зашто да слуша још и та злослутна пророчанства! Рат у Европи значи и рат у Америци. Зашто је Шеф послао по њега кад зна да послао који му је неколико дана пре тога поверио није могао бити завршен? Али, и то ће одмах дознати. Ево, кола се заустављају пред улазом.

Биро за техничке проналазке и чување војних техничких тајни потсећао је истовремено на лудницу и кошницу: дактилографичке су као поманитале дупале по својим машинама, курјери смркнута лица јурили су ходницима, официри, научни радници — сви су изгледали дружије но пре неколико дана кад је Рајдер последњи пут био у Бироу. Близина ратне опасности претворила је Биро у узнемирени мравњак.

Шеф је био у канцеларији са својим личним секретаром Масоном, човеком тамних очичу и лица као секиром издељана, који не отпоздрави Кен-

ту Рајдеру кад овај уђе и покљони се. Само га је оштро и са интересовањем погледао.

— Седите, Рајдеру, — рече Шеф и не подигавши главу. — Изгледа да вам је требало прилично времена да дођете оваму.

— Требало ми је више времена но што сам претпостављао да онај случај предам Мериту. Морао сам му објаснити шта смо већ открили у тој шпифуноској афери, на кога се још сумња, које кораке треба прво предузети, чега и кога да се чува, — стаде да се правда Рајдер привлачећи себи столицу.

Наједном, Шеф подиже главу.

— Ви познајете доктора Далмеза, зар не?

— Ми смо били први суседи. Мој отац и доктор имали су обичај да сваког дана проведу по неколико часова заједно у нашој или њиховој банци, пијуцајући пиво и расправљајући о свему и свачему, док бисмо се ја и Дороти играли.

— Знате ли где се сада Далмез налази?

— Рајдер заври главом.

— Нисам о њему ништа чуо за последњих осам или десет година.

— Морате га некако пронаћи, — рече Шеф одлучно. — Његова кћи, она коју сте малочас поменули, налази се тренутно у нашем граду. Дођите некако у везу с њом и

дознајте где Далмез борави.

— Па онда?

— Сазнали смо да је он изумео неко моћно оружје за заштиту од ваздушних и сувоземних напада и инвазије. А такво оружје нама је баш и потребно. Ако је тачно оно што сам чуо о Далмезовом проналаску, он може тражити за њега цену какву хоће и добиће је. Ево вам адресе. Његова ћерка биће или тамо, или у хотелу „Амбасадор“ где је пријавила свој боравак.

Он пружи Рајдеру комадић хартије. Овај га прелете очима и његове усне развукоше се у осмех.

— Па то је њихова стара адреса, — рече устајући.

Чим се нашао у колима, Рајдер утону у сећања на Дороти Далмез, на њене дугуљасте очи боје лешника, немирну кестењасту косу која јој је непрестано вијорила око лица и њихове игре под расцветалом јабуком крај баштенске капије. Сећао се како је цикала од одушевљења и страха кад би је сунисе одбацио на љубавици везаној за дебелу, криву грану старог хрasta.

Кад ју је последњи пут видео — то је било једног летњег поподнева — обоје су већ били одрасли: она је имала седамнаест, а он осамнаест година. Завонио је тада на њиховим споредним вратима да би јој дао једно маче, лепу животињину са чудним шарима. Било је тамнокестењасто са жутим пругама и снежнобелом шаром у облику полумесеца између предњих ногу. Дороти је била ван себе од радости кад јој је пружио маче, али се њена радост одмах претворила у тугу на вест да је дошао да се пред полазак у колеџ опрости с њом.

Кад је дошао кући за први школски распуст, Далмезова кућа била је затворена. Дошао је да је Далмез са њеком отишао негде на запад. Отада ништа више није чуо о њима. Како је то давно било! Осам година! Њему је сад двадесет и шест. Дороти, значи, има већ двадесет и пет.

Кола се зауставише пред добро познатом капијом. Излазећи, Кент рече шоферу да

МОЈА ПОВЕСТ НИЈЕ БУРНА...

То је моја историја. Ако је нечија занимљивија, онда, молим, нека је исприча, — рекла је букова цепаница завршавајући своју причу.

— Не брине, наћи ће се неко, — рече камени угаљ, — али најпре да саслушамо шта ће нам испричати тресет.

— Да... опростите, рече тресет, просто не знам шта бих ја могао да приповедам, јер моја је историја прилично безначајна...

— Само ти приповедај! — викнуше остали.

— Био сам некад најпоносније стабло у шуми, — тако поче своју причу тресет.

Али, он није могао одмах да заврши, јер су се после првих његових речи остали почели грохотом смејати.

— Да... опростите... Молим вас да ми опростите... Ја увиђам и сам да је то смешно, али не знам како да почнем. Присилан сам да причам своју повест онако каква је она заиста била, а шта могу кад сам ја некад заиста био дивно стабло, иако се то на мени више не може да запази. Наравно, нисам био буква, него бреза...

— Бреза је веома лепо стабло, — рече цепаница. — Истина, она не даје добар хлад, али је лепа.

— Хвала вам, — рече тресет.

— Онда су сигурно и тебе људи сасекли? — упита цепаница.

— Не, — одговори тресет. — Искрено да кажем, ја никад нисам видео ниједног човека све

моју кору, па сам почео да трунем у води. Полако се распао мој пан и ја сам све више тонуо...

— Гле, гле, — мрмљао је ка мени угаљ, — ти си канда заиста нешто доживео.

— Даље! — прекиде га кокс.

— Да, све сам више тонуо, — настави тресет. — Некад је то шло брже, а некад полагније. Понекад бих на нешто запео, а некад су ме и моје гране ометале да не потонем. Али, ипак сам се једнога дана спустио дубоко доле, у некаку смећу воду. Око мене расло је свакојако зелено биље, а одозго је свашта падало по мени, тако да сам био сасвим сакрањен у блату. Тек онда сам почео озбиљно да трунем.

Пошто мало одахну, тресет настави:

— Полако сам сасвим иструнуо. У средини мога тела остао је неки мали заостатак првашњег мог бића. Био сам потпуно измешан са свим оним што је у мочвари постојало. Оно што је одозго падало тако ме је силно притискивало да већ и не знам шта припада мени а шта другим биљкама које је снашла иста судбина. Тако су прошли векови. Једног дана добоше људи и почеше да копају по мочвари. После тога скупих нас све на једно место и почеше да продају. Ту је дошао и овај наш садашњи газда, па ме купио. Ето, то је цела моја историја. Опростите што није дужа.

— Ипак си бар нешто испричао, — рече камени угаљ. — То је било много боље него повест букве цепанице. Ти си стар и у томе је твоја снага.

— Извинићеш, — рече букова цепаница, — нисам ни ја преврине млада.

— Шта ја могу кад немам више него две хиљаде година, — додаде тресет.

Идеална Библиотека

Људи који воле да читају често савијају оном чаробном „градом књига“, о библиотеци у којој би се налазиле све оне књиге које они воле. Многи ће вам рећи да би то била „идеална библиотека“ и набројали би вам књиге које би се у њој налазиле. Али, колико људи — толико људи. Сваки човек има свој укус, саткан у времену и приликама у којима је живео и васпитавао се. Колико један човек има право да назове неку збирку књига „идеалном библиотеком“, толико други може да му каже, сасвим оправдано, да то није тачно. Неко ужива у једној, а неко у другој књизи.

Још одавно су људи волели да учествују у састављању тих „идеалних библиотека“, па је списак и јавно објављиван преко новина. Али, општи укус никад није био задовољен. Овде ћемо изнети шта су људи при крају прошлог века сматрали „идеалном библиотеком“. Тада се у новинама писало:

— Кент Рајдер! — повика она радосно и обема рукама прихвати његову руку. — Где си за име света тако дуго! Како стар изгледаш!... Па, порастао си, порастао, — додале, као извињавајући се због претходне реченице.

— Свакако! Деца расту! — одговори он потпуно пометен њеним изгледом, а још више њеном примедбом. — Прошло је већ осам година и ми више нисмо гимназијалци. Али, кажи ми каква је ово маче. Толико је слично ономе које сам ти некад давно дао да ја...

— Слично? — насмеја се она весело. — А зашто и не би било? Па то је оно исто маче.

Кент Рајдер осети како му се жмарици тењу уз кичму.

— Неко од нас двоје није при памети, — помисли он. — Дороти је полудела. Или сам ја полудео. Неко је луд. Ја? Дороти?

А тада, сетивши се због чега је дошао, рече:

— Морам да видим твога тату, Дороти. Да ли је код куће?

Мало познатије СЛОНА

Многи су имали прилике да виде слона: у циркусу, у зоолошком арту, на фотографијама, цртежима итд. Многи су о њему и читали, па ипак не познајемо слона толико колико мислимо. Јесте ли сигурни да сте све ово знали:

Слон нема више ниједног сродника на земљи, као многе друге животиње. Он је потпуно усамљена врста међу сисарима.

Слонови се споразумевају и изражавају међусобну љубав помоћу сурле. Многи мисле да слон напада сурлом, али то није тачно. У јачем нападу он је, штавише, савија да би је сачувао.

Индиски слонови, и то само мужјаци, имају кљове. Афрички и мужјаци и женке имају кљове, само су код женке краће. Има женки и с једном кљовом, али су то ретки случајеви. Може се наћи и на мужјака с једном кљовом. Кљове служе слону за цепање и кидане коре и дрвета. Њи-

зуби очњаци, него секундни горње вилице? Поред кљова слон има само још четири зуба: у свакој половини вилице налази се по један велики кутњак. Слон нема кутњаке између десете и петнаесте године. Његов век износи просечно 70 година и за то време он шест пута промени зубе.

Слон је највећа копнена животиња, али он нема највећи мозак међу сисарима. По унутрашњој „физичкој“ грађи слон долази одмах после човека; према томе, превазилази и човеколике мајмуне. Он спада у обдарене сисаре, аједно с коњем, псом и мајмуном.

Слоница рађа само једно младунче. Млечне жлезде налазе јој се између предњих ногу.

Многи мисле да слонови живе само у равницама. Међутим, у Индији и на индиским острвима има слонова који живе на висинама од 2.000 до 3.000 метара. Иако је крупан, слон се вешто креће кроз нај-

гушће прашуме. Пење се уз брдо лако, али тешко силази, због свог огромног тела. Кретање му је брзо и он је у стању да за дан превази преко 200 километара.

ма рије земљу тражећи кртоле и корење, а оне му служе и као оружје. Вођа чопора има обично најјаче кљове.

Да ли сте знали да слоновиске кљове нису продужени

(Наставиће се)

Зевей жена — зевей жена из прошлих времена

Године 1871 новосадски лист „Застава“ добио је допис из Боке Которске у коме се, поред осталог, каже: „На тридесет и седам људи који су изгинули у последњем устанку бокељском долази још и девет мртвих жена“. Највише их је погинуло у Јуришу и отимању тврђаве Горажде. Ондашња штампа писала је: „Оваквим појавама пожртвовања на далеко треба тражити равна. Жене тек извршују свој потпуни позив када

раде према потреби свога живота и свога завичаја. Она жена која уме уз свог мужа ратника умрети, зар неће уметити и да живи уз њега када се буде од нашега народа тражило да живи, а не да гине“. Том приликом поменуто су и те изгинуле жене. Оне су се звале: Гордана Антоновић, Ивана Антоновић, Мара Зеџ, Ивана Вукадиновић, Мара Филипа Вукшића, Мара Вука Вукшића, Ката Тужковић, Мара Вујковић и Тада Бојановић.

Храна у старо време

Вук Караџић у својим делима описао је, поред осталог, и шта се јело у оно старо време у Србији. Он каже да се у целој Србији највише једе кукурузни хлеб, додајући да може свуда родити и пшеница, јечам и раж, али да се ова жита — осим у Мачви, у којој се пшенични хлеб свакодневно једе — не сеју много, а и ко посеје он то више прода него што једе. Кромпири су отскора познати и врло се мало саде, више као реткост него као потреба, премада би могли бити од велике помоћи. Од поврћа се највише сејао пасуљ, купус, бели и црни лук, ротква, репа и блитва, а мање грашак и сочиво. Кељ, келерабо, мркву и спанаћ готово нико није познавао; рен је растао сам по пољу и употребљавао се само као лек. Поред кукурузна хлеба, обична српска храна уз пост је пасуљ и лук, а мрсна зими купус и сланина, а лети, млеко, сир и јаја. Пила се обично вода. Вино се пило на частима, и то код богатјих људи. Уз јело се пила највише шљивова ракија, „која је срећом врло мека и зато здрављу нимало не уди“. Највећа мрсна част је лети печено јагње, а зими прасе; уз то погача, медена ракија, цицвара и гибањаци, а петком риба, тј. кад се једе, јер се ни она уз пост увек не једе, и пасуљ зачињен зејтином.

По целој Србији, осим равне и баровите Мачве, може бити добро вино као и у Мађарској, али данас слабо ко сади винограде да продаје вино, него само помало за домаћу потребу. Многи парлози, и стари и нови, сведоче да се негда око винограда више радило, а уз ратове су батаљени. „У Србији има доста лијених јабука, крушака, трешака, вишања, брескви; али се највише саде и гаје шљиве, те се од њих пече ракија, Ораси расту сами, а на појекимјимјестима и кестење, оскоруше и брекније. Премада се од вина и од ракије, као и од других некојих родова земаљских, може кашто по која пара добити, све је то ништа према рогој марви и према свињама: волове и краве свакога прољећа купе Бошњаци и Ерцеговци, те ћерају на море; козе и овце купују Турци; а свиње се непрестано прегоне у Немачку; оне су прави и највећи ужитак народни, једно што ји је због шума ласно запатити и држати, а друго што се у свако доба године могу продати“.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Пшеница — њена старост, хранљивост и друге користи

По мишљењу стручњака, прошло је више од 10.000 година откако су људи упознали разна жита. Има помена да су Египћани још пре 10.000 година гајили пшеницу, а Кинези пре 5.000 година. Зрна пшенице и јечма нађена су у гробовима старог Вавилона и Египта, а на египатским цртежима приказивана је сетва, жетва, косидба и вршидба. И стари Индијанци познавали су пшеницу, а Грци и Римљани све врсте жита и правили од њих хлеб. Грци нису имали довољно пшенице, па су је увозили из Египта, Сирије и колонија на Црном Мору, а Римљани из Азије, Африке, Шпаније и са Сицилије. Почетком наше ере Римљани су довели пшеницу у Немачку. У Норвешку је пшеница дошла, како изгледа, у 12 веку, у Јужну Америку у 16, а у Северну Америку почетком 17 века. У Аустралију су је донели европски колонисти. И у нашем крајевима позната је одавно. Данас се пшеница сеје на преко 150 милиона хектара у целом свету. Пшеница се не употребљава само за прављење хлеба, теста, колача и томе слично, не-

го и у друге корисне сврхе: у индустрији скроба, алкохола, пива, декстрина, за исхрану животиња; плева: за покривање кућа, за грађевинске плоче, као сточна храна, а слама и за израду хартије, целулозе, шешира, у корпарству итд.

КАКВО ЈЕ ТО ПРИЈАТЕЉСКО ПОСРЕДОВАЊЕ?

Пријатељско посредовање је начин решавања међународних спорова у питањима која се тичу битних интереса, целине земљишта и достојанства. Државе су радије прихватале пријатељско посредовање него да иду на суд. Разлог томе

Пшеница је за многе државе важан извозни артикал. Зрно пшенице садржи, поред осталог, око 12 од сто беланчевина, 1,7 од сто масти, 1,8 од сто минералних материја и друге хранљиве састојке. У пшеници има и витамина А и Б, а у клици пшенице витамин Е.

ШТА ЈЕ ДИСПАШЕР?

Диспашер је француска реч и означава судом наименованог стручњака за процену штете нанете броду или товару приликом заједничких аварија. Заједничке аварije су ванредне жртве и трошкови, који су учињени намерно или разложно у циљу да се брод и товар спасу од заједничке опасности на мору.

је био тај што код пријатељског посредовања нису морале пристати на посредничко решење, а код суда су се унапред обавезивале да ће пресуду извршити. Посредници су били обично шефови незаинтересованих држава, угледне

личности итд. Било је случајева да је пријатељско посредовање успело. Тако је Наполеон III успешно посредовао у спору између Аустрије и Пруске 1866, затим Аустрија између Француске и Пруске 1867. Сједињене Америчке Државе између Русије и Јапана 1905 итд.

ДА ЛИ ЈЕ СВЕЈЕДНО ЛИТАР И КИЛОГРАМ?

Није свеједно рећи литар и килограм, јер један литар разних материја има различите тежине, које се управљају

према њиховим специфичним тежинама. Пошто се течности лако просипају, то је у обичном животу усвојено да се оне мере и продају на литар (дакле по запремини), а не на килограм. Чврста тела мере се и продају само на килограм, дакле по апсолутној тежини.

ПУЗАЊЕ УЗ ДРВО

Пузање уз дрво је један стари спорт који је претстављао велико весеље за гледаоце. Он се задржао још понегде,

нарочито у планинским пределима.

Ова забава приређивала се и за новац, да би се мука исплатила, и то овако. Прво се налазило неко високо дрво без чворова, па пошто би се отесало, поболо би се у земљу усправило, као бандера. На врх дрвета ставило би се парче чоке и на њу новац. Онај такмичар који би се успузао до врха оглашаван је за победника и узимао је новац.

ЧЕПКЕНЛИЈА

Чепкенлија је мушка или женска хаљина код које су рукави од рамена потпуно отворени и висе као две равне плоче, а спољна им је страна богато извезена.

ШТА ЈЕ ШКУДА?

Шкуда је првобитно био златан новац који су француски краљеви ковали у Средњем веку. Звао се еси д'от (златан штит, на коме је био угравиран краљев грб). Године 1528 и Млетачка Република почела је ковати шкуде. Отада је тај новац важио и у Дубровачкој Републици, где је био у промету и служио као рачунски новац. Године 1708 први пут су коване дубровачке сребрне шкуде и полукуде. Оне су коване све до 1750, али само у неким годинама, тј. не сваке године. Средња тежина шкуде била је 18, а доцније 17 грама.

КОЈА ЈЕ ОВО ПТИЦА?

Овај цртеж претставља једну од најпознатијих европских птица-селица. По облику и начину живота она личи на роду. Може бити висока око један и по метар. Живи по барама и мочварама Северне Немачке, Скандинавије, Русије и

Сибира, одакле се сели у октобру, у јатима у облику клина. Из јужних крајева враћа се у марту. Од биљних делова прави велика гнезда, обично поред мочвара.

Ова птица лети лако и брзо, а исто тако добро и трчи. Најрадије се храни црвима, инсектима и жабама, а од биљне хране највише једе жито и зелене делове биљака.

Можете ли се сетити како се зове ова птица-мочварница? То сте учили у школи, само сте можда заборавили.

ШТА ЗНАЧИ РЕЧ ХАРАР?

Харар је турска реч и значи прво врећу која је направљена од које слаке, кострети. Хараром се затим називао и одред турске војске од 4.000 до 12.000 војника.

WALT DISNEY'S
20.000 МИЉА ПОД МОРЕМ
ПО РОМАНУ ЖИЛА ВЕРНА

НА ПОЗИВ КАПЕТАНА НЕМОА, ПРОФЕСОР АРОНАКС ПОШАО ЈЕ ДА ПОСЕТИ РОРОПАНДИ, ОСТРВО РОБОВА И ИЗГНАНИКА...

ПРОФЕСОРЕ, ВАМА САМ СЕ ПОВЕРИО ВИШЕ НЕ ИКОМ ДРУГОМ... САД КУ ВАМ ПОКАЗАТИ ЈОШ НЕШТО... ЗАШТО ЈЕ МОЈЕ СРЦЕ ИСПУЊЕНО МРЖЊОМ ПРЕМА ЈЕДНОЈ НАЦИЈИ!

ТАМО ЈЕ ЈЕДНА ТАЈНА ОСМАТРАНИЦА! ПОБИТЕ ЗА МНОМ!

ОСМОТРИТЕ, ПРОФЕСОРЕ!

ЕВО ШТА ЈЕ ПРОФЕСОР ВИДЕО КРОЗ ТЕЛЕСКОП...

ШТА НОСЕ У ТИМ ЦАКОВИМА?

НИТРАТЕ И ФОСФАТ ЗА МУНИЦИЈУ... ЗА НОВ РАТ! ТО ВАМ ЈЕ ТОВАР СМРТИ!

УЖАСНО! НЕ МОГУ ВИШЕ ДА ГЛЕДАМ!
ЗАПАМТИТЕ ТО, ПРОФЕСОРЕ! ВИДИТЕ, ЈА САМ НЕКАД БИО ЈЕДАН ОД ТИХ ЈАДНИКА!

ПОБЕГАО САМ С РОРОПАНДИЈА... ПОШЛИ СУ ЈОШ НЕКИ... ВЕЉИНА ЊИХ И САД ЈЕ СА МНОМ!

СА ПАЛУБЕ НАУТИЛУСА КАПЕТАН НЕМО ВАЉИО ЈЕ ЈОШ ЈЕДАН ПОГЛЕД НА ОСТРВО...
БРОД ЈЕ ДИЊИ КОТВУ КАД НАСТУПИ ПЛИМА... АЛИ ЊАВОЛСКИ ТОВАР НЕЊЕ СТИКИ ТАМО ГДЕ ГА ОЧЕКУЈУ!

Хоће ли Сахара опети процветати?

Чланови једне научне експедиције, која је пошла у Сахару да проучава живот тамошњег становништва, имали су занимљив доживљај. Док су пролазили кроз Туат, пространу област јужно од Алжира, дугу преко хиљаду а широку местимично преко 900 километара, наједном је точак њиховог дипа запао у некакову рупу и аутомобил се нагнуо на једну страну. Кад су путници извукли кола из незгодног положаја, згледали су се изненађено. Кроз рупу у песку видео

се поток бистре воде који је текао под земљом. У Адразу, административном центру области Туат, научницима је речено да су имали среће што су запали само у малу рупу изнад плитког поточића. Могао им се догодити да пропадну у праву реку, која тече двадесет метара испод површине пустиње. А колико је тек било њихово изненађење кад су сазнали да је тај поток био дело људских руку. То чак ипак указао је члановима експедиције на прошлости овога краја, који није увек био пустиња, и на цивилизацији, која је уништена баш у време

кад је Колумбо открио Америку. Ови потоци и реке, у ствари део разгранате мреже подземних канала, објашњавају некадашње богатство Туата. Подземни канали, такозване фогаре, имали су укупну дужину од преко 2.000 километара и представљали су, као и пирамиде у Египту, сурови споменик робовског рада. Хиљаде и хиљаде људи копале су годинама, најпримитивнијим средствима, тунеле испод површине Сахаре, тунеле ничим неподупрте, којима је текла благотворна вода у баште и плантаже палми.

Техника примењена приликом изградње фогара необично потсећа на начин на који деца данас граде тунеле на плажи. Прво су се копали дубоки бунари, са чијег су дна затим бушени хоризонтални тунели. Копало се све док се људи из једног не би сретли са копањима из другог бунара. Наравно, дешавало се да се копањима не сретну. Тада би се тунели спајали под углом и тако су настајале кривудае фогаре. Иако створене пре много векова, данас неке од њих још функционишу. Вода тече или под земљом или по површини, наводњавајући белне остатке некад бујне вегетације. Поточићи кривудају око кућа, пробијају се кроз оградe, па чак, преко нарочитих мостова, прелазе изнад других поточића. Али, најчешће је пустиња уништила своје. Фогаре су суве, затрпане пешчаном олујом. Подземне воде промениле су

С покољем Јевреја почело је и нагло опадање Туата. Нови господари престали су да одржавају фогаре, па су плодна имања брзо пропадала. Некад јединствена област сад је била подељена на велик број државица, што је ометало саобраћај и трговину. Сваки прелаз преко границе значајно је за караване нове намете од стране локалног господара. Осим тога, јавило се разбојништво и путевни су постали несигурни. Трговина је опала и Туат је запао у беду. Кад су, почетком XX века, Французи дошли у ове крајеве, затекли су безводну пустињу, с примитивним и непросвећеним становништвом. Пописи показују да у целој тој огромној области живи данас свега око 40.000 становника.

У последње време обраћа се овој области све већа пажња, јер, како изгледа, у њој има нафте и неких важних руда, па се почело радити и на њеном економском подизању. А пошто је систем наводњавања кључ за то, сад се интензивно ради на његовом обнављању. Оно што је било могућно у време кад људи нису располагали никаквим справама, утолико је пре могућно у доба технике. У првом реду обнављају се постојеће фогаре, што није увек лако, јер тунели служе становништву као склониште за време жега. Поред тога, постављају се црпне станице, које покреће електрична енергија створена помоћу ветра. Занимљиво је да у овом сувом крају много већи проблем представља уклањање него довођење воде. Наиме, ради се о води која садржи со и друге минералне састојке штетне за биљке. Такву воду треба уклонити и спречити да се меша са слатком. Тако се, као резултат тих напора, комад по комад земље отима од Сахаре и претвара у баште и плантаже палми. Но, требаће да протекне још много година да би се видеало хоће ли тај рад поново довести Сахару до процвата.

Најхладнија и најдужа зима

У наше време, — имају обичај да кажу старији људи — зиме су биле друкчије. Тада је било тако хладно да су се несрећни шегрти смрзавали у својим радионицама, а баћи на путу до школе. Лед на рекама био је дебео по неколико метара...

У зиму 1726 године Балтичко Море било је потпуно залеђено, а лед на њему тако дебео да је читава једна свадбена поворка на саоницама прешла из Норвешке у Данску. Оно је у прошлим вековима више пута било покривено ледом. Године 1658 један шведски војсковођа је са читавом војском прешао пешце преко њега да би напао Данце. Ако смо веровати старим хроникама, у зиму 1339/40 године Енглези и Французи могли су преко залеђеног Ламанша пешце да одлазе једни другима у посете.

Истраживач Рихард Хениг утврдио је да је најхладнија зима, откога постоји човечанство па све до данас, била 763/64 године. Већ крајем септембра 763 почеле су незапамћене хладноће, а почетком октобра биле су залеђене не само све реке у Европи, већ и Црно Море. Те зиме снег је нападао у висину до осам, па и до десет метара. Многе куће биле су потпуно завејане, тако да се у њима на хиљаде људи погушило или умрло од глади. Долазак пролећа донео је нове несреће: снежне лавине и поплаве.

Зима 1607/8 изгледала је у Европи као повратак леденог доба. Хиљаде људи настрадали су те зиме. Хладноћа је косила не само у Северној Европи, већ и у Италији, Шпанији, па чак и у Северној Африци. Зима је почела касно, тек недељу крајем децембра, али су све до почетка јула идуће године

зима, кад би лед достигао дебљину од једног метра, преко Бајкалског Језера постављали железничку пругу. И по залеђеној реци Москви ишла је некад железница, само што вагоне није вукала локомотива већ неколико коњских запрега. Постављање тих пруга било је веома лако: подлога за шине стављана је једноставно на лед, за који би се у истом тренутку залеђила.

Морски пужевци

Морски пужевци имају исто као и сувоземни, способност да се увију у спиралу, па је према томе и направљена њихова кућица. Кроз средину кућице сањ пужева пролази спирална осовина. Њена дужина и број завоја зависе од величине пужа и облика кућице, која може да буде тањираста, допуста, ваљкаста и купаста. Спирални завоји иду обично у правцу кретања казалеке на часовнику.

Отвор кућице може да буде округлао, полукружан, овалан, дугуљаст, па чак и у облику срца. Неки пужевци имају чак и „врата“ на својим кућицама, која могу потпуно или делимично да се затворе.

То су, у ствари, поклопци које пужевци притискују на отвор.

Морски пужевци живе обично поред обала и више воле стеновита дна него пешчана. На дубинама од преко хиљаду метара живи мали број врста, чије кућице имају дебеле зидове, да би могле да издрже огроман водени притисак који тамо влада. Код пужева из тропских мора налазимо на кућице дебљих зидова него код њихових сродника са се-

вера, јер се кречњак лакше таложи у топлој води.

Ови пужевци хране се углавном биљном храном, нарочито алгама. Но, међу њима има и месождера, као што је болдињави пуж, распрострањен од Северног Мора до Канарских Острва, који буши шкољке и исисава им садржину. Он причинља велику штету острвима које се вештачки гаје поред обала западне Европе.

На подводним стенама налазе се често ваљкасти пужевци, веома лепог облика. Лоптасти пужевци су врло отпорни и прилагођавају се свим животним условима. На коралним спрудовима у Индиском Океану живе купасте пужевци. Они имају једноставне, али врло лепе, кућице које морнари и путници радо доносе кућама као успомену. Неке од тих кућица имају шару у облику тигрових пруга, мреже, облака итд. Велики природњак Лине дао је једној нарочито лепој врсти купастих пужева латински назив — читаву реченицу — која у преводу гласи: „не заостајем ни за ким“. Али, баш тај лепо пуж је и врло опасан, јер има отров који по јачини не заостаје за змијским. При уједу излази отров из жлезде у глави и изазива јак бол у рами. Као последица тог отровног уједа, може да настане парализа, па и смрт.

Постоји и такозвани пурпурни пуж. Он у устима има једну жлезду која лучи лепу пурпурну боју, познату још од давнина. Ова боја је врло осетљива, је на светлости постаје љубичаста, а кад јој се додају разне хемикалије прелази у друге боје. Није утврђено за шта је пужу потребна ова боја.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Каквих мора има?

Огромне површине воде које називамо уопште морима имају и своја посебна имена и називају се: океанима, средоземним морима, унутарњим

Унутарња мора:		Рубна мора:	
Аустралиско	8,1	Северно Ирско	0,5
Арктичко	14,1	Лавренсово	0,2
		Андаманско	0,2
		Источно Кинеско	0,8
		Јапанско	1,2
		Охотско	1,0
		Берингово	1,5
		Калифорниско	2,3
		Тасманско	0,1
			0,1

морима и рубним морима. Овде ћемо набројати нека од тих мора. Прва бројка представља површину тога мора у милионима квадратних километара, а друга највећу дубину у метрима.

Океани:	
Атлантски	82,4
Индиски	73,4
Тихи	165,2
Средоземна мора:	
европско	2,9
Средоземно:	4,433
Јадранско	0,1
америчко	1,330
Средоземно	4,3
	6,269

По чему је Пакистан добио име?

Пакистан је у Британској Заједници Народа од 1947 године. Име му долази од почетних слова речи: Пенџаб, Авганистан и Кашмир — Пак. Површина Пакистана је 935.008 квадратних километара, а има око 74 милиона становника. У Пакистану постоје два универзитета. Главни град је Карачи, са око 400.000 становника.

Пакистан је аграрна земља и житница Далеког Истока. Тамо влада монсунска клима. Највише се гаји пшеница, затим прирнач, кукуруз, јечам, поврће, сезам, чај, памук (за семе и влакно), јута и шећерна трска. Извози семе уљарица. Стока служи углавном за вучу, јер се у Пакистану из верских разлога не једе месо. Поред говеда, има: коња, оваца, коза, бивола и камила. Пакистан производи дрво, затим бамбус, смоле, гуму, лику и мед. Има доста угља, нафте,

соли, гипса, бромита, сумпора, азбеста и антимона. У њему постоје предниште и ткаонице памука и јуте, затим ливнице гвожђа, челичане, фабрике вагона и железничког материјала итд. Железничка мрежа дуга је око 12.000 километара. Главна лука и аеродром, са 17 аеродромских дивизија, је Карачи.

НЕФЕЛОКОКИГИЈА

Нефелоккигија је митолошки град који су по Аристопану саградили путници у облацима.

ШТА СУ КАНЦОНЕ?

Канцоне у романтичном пејзажу, нарочито код Италијана, су једна врста лирских песама са узвишеном садржином (ода), као например код Петрарке.

ИМА ЛИ ЖИВОТА НА ДРУГИМ ПЛАНЕТАМА

Ноћу, посматрајући ведро небо осуто небројеним звездама, свако од нас запитао се не једном: „Има ли живота на тим удаљеним световима? Да ли је још негде у васиони постоје бића слична нама“?

Вековима је изгледало да ће ово питање заувек остати без одговора. Међутим, модерна астрономија, мада не може да нам пружи одговор који би потпуно задовољно нашу радозналост, постепено открива тајне које крије бескрајна васиона. У књизи „Живот на другим световима“, истакнути енглески астроном Харолд Спенсер Џонс објашњава због чега сматра да и на другим планетама сем наше Земље има живота и у каквом облику се тај живот појављује.

Земља је, каже он, једна од девет планета које круже око једне мале звезде средњег сјаја — Сунца. Сунце и његове планете су само део једне галаксије која обухвата милионе и милионе звезда, које се кроз васиону крећу огромном брзином. Мада наша галаксија има пречник од 600 квадриљона миља, она је само једна тачка у досад испитаном делу васионе. Астрономи сматрају да у свемиру може бити око једна милијарда оваквих галаксија.

На планетама које припадају нашем сунчаном систему нема живота онаквог какав је на Земљи. Јер, само најпростији организми могу да поднесу температуру тачке кључања воде, или температуру која се не пење изнад минуе десет степени. Атмосфера мора да садржи у себи супстанце неопходне за живот — као што је, на пример, кисеоник — и мора бити слободна од смртоносних количина неких других супстанца, као што је амонијак.

Планета Меркур је много мања од Земље, те је према томе и њена гравитациона сила мања. Због тога је Меркур готово потпуно изгубио атмосферу неопходну за живот. Јупитер, Сатурн, Уран и Нептун много су већи од Земље, тако да они имају густу атмосферу од ње, укључујући и отровне гасове који онемогућују живот. Остали су још Венера и Марс. Има ли живота на њима?

Због облака који окружују Венеру, некад се мислило да на њој има воде. Међутим, и најмодернијим астрономским инструментима не може се открити присуство воде на овој планети. Облаци потичу од отровних гасова и праšине, мисле астрономи. Поред тога, на Венери има много више угљендиоксида но на Земљи, што

опет значи да је температура на њој изнад 100 степени. Због тога су атмосферска струјања на Венери много бурнија него код нас. Циклони и торнада, који без престанка бесне на њој, неупоредиво су страшнији и разорнији од најјачих урагана на Земљи. Највероватније је да се под таквим условима живот није могао развити.

Међутим, на Марсу је живот сасвим могућан. Марс је један и по пут удаљенији од Сунца но Земља. Његов дан је приближно исте дужине као и наш — двадесет четири часа и 37,5 минута — а његова година је готово двапут дужа од наше. У његовој атмосфери, због тога што има мању гравитациону тежину од Земље, нема неких лаких елемената као што су водоник и хелијум. Температура на њему је таква да на његовој површини може да постоји живот, а клима би се могла упоредити с климатским условима на врху Монт Евереста. Површине под ледом на Марсовом северном и јужном делу смањују се за време лета, а повећавају у току зиме. С променом годишњих доба, на Марсовој површини на ступају промене које се са Земље лако могу пратити. Италије, за време лета огромне површине на њему озелене, да би, с наступањем зиме, ту зелену боју постепено заменио мрки покривач. Те промене највероватније значе да на Марсу постоји неки примитивни биљни свет. Животињског света изгледа да нема, а сасвим је сигурно да о бићима сличним нама не може да буде ни речи. Но, и биљке представљају живот, а њих на Марсу има.

Чињеница да у реткој атмосфери Марса расту биљке, допушта претпоставку да се негде у васиони, тамо где су услови погоднији, може развити или се већ развио и неки виши облик живота. Јер, живот не настаје као последња случаја, већ је резултат одређених процеса. У погодним условима ти процеси неизоставно воде настајању и развоју живота.

Живот на Земљи, тврде научници, почео је спонтано, из неорганичне материје. Недавно је Стенли Милер, хемичар са чикашког универзитета, извео низ опита који су бацили нову светлост на прве ступе у том развојном процесу. Наиме, он је у реторту ставио главне

елементе атмосфере каква је на Земљи била пре две или три милијарде година: метан, амонијак, водоник и воду, па их је повремено излагао утицају електричне варнице. За мање од седам дана Милер је успео да на тај начин добије у реторти три од оних аминокиселина које чине основу протеина, суштинске супстанце живота. Тако су, највероватније, и први молекули потребни за живот настали дејством муње на земљину атмосферу. Да бисмо одговорили на питање има ли још негде у васиони живота, морамо, се

прво запитати: колико у њој има планетарних система сличних нашем.

Мада то још није доказано, више је него вероватно да многе друге звезде имају, као и Сунце, читав систем планета. Доказати њихово постојање неопходно је тешко, јер су звезде толико сјајне да се од њиховог сјаја не могу видети тамна тела, тј. планете, која круже око њих. До данас је, и то само математичким путем, доказано постојање једне једине планете ван нашег сунчаног система. Наиме, у васиони постоји једна двострука звезда (два сјајна небеска тела која круже једно око другог) звана Синчи 61. Године 1942 астроном Странд утврдио је да једна од тих двеју звезда периодично показује извесно одступање од своје редовне путање. Странд је математичким путем израчунао да ову неправилност у кретању проузрокује по свој прилици једна невидљива планета чија је маса 4.017 пута већа од земљине. Значи, Сунце није једина звезда око које круже планете.

Шта закон вероватноће каже о евентуалном броју планета на којима постоји органски живот? Херод Шеллеј, научни сарадник опсерваторије у Харварду, сматра да није претерано претпоставити да од милион звезда бар једна има своју породицу планета. По закону вероватноће, на једној од хиљаду таквих породица планета могли би постојати услови за органски живот, а на свакој хиљадитој од њих могла би се

развити виша, разумна бића. Ако узмемо у обзир број звезда у васиони, који се пење на сто квинтиљона, онда би по овом рачуну број планета на којима постоје разумна бића слична нама био — сто милиона.

Разуме се да се не може говорити о некој великој сличности између тих бића и нас. Живот на свакој од тих планета у сталном је развоју, а промене једног организма условљене су најразличитијим чињеницама. Промене у организмима настају да би они могли да се одрже, а несумњиво је да

је равн један од услова за одржање.

„Не можемо се одупрети закључку да живота, мада прилично ретко, има расуто по васиони. Он се може упоредити с каквом осетљивом биљком, која расте и цвета само кад има повољну температуру, влажност, земљиште, надморску висину и сунчеву светлост. Створимо све те услове на неколико стотина места и можемо бити сигурни да ће се бар на пет од њих наћи та ретка бића“. — закључује Харолд Спенсер Џонс своје излагање о могућности постојања живота на другим планетама.

Улога првих пераја...

Научници са Скрипсовог института за океанографију на универзитету у Калифорнији дошли су недавно до занимљивих открића о пореклу првих удова код живих бића и о разлогу њиховог настанка. Према мишљењу др Грејса Ортона, у науци је дуго владала заблуда да су први удови имали задатак да омогуће живим бићима која су пре више стотина милиона година живела искључиво у води да из ње изиђу, ходају и оспособе се за живот на суви. Проучавајући фосиле многих преисториских животиња, Ортон је дошао до закључка да су се удови формирали баш у циљу да животињама омогуће даљи опстанак у води. Они су првобитно били подешени само за копање и појавили су се пре више од 300 милиона година, у Девонском периоду, када су огромна водена прострванства на земљи почела да пресушују. Помоћу тих првих пераја рибе су се оцајнички

укопавале у муљ баруштине и мочвара за време суше, место да излазе на непријатељску и непознату обалу. Тако су настале прве животиње амфибије, преисториски водоземци, које су постепено, натеране нуждом, почеле да се привикавају и животу на суви. Неге, које су им првобитно служиле да побегну од земље и спасу се у води и муљу, касније су постале основни органи живих бића за кретање по суви.

За потврду своје теорије, амерички научник наводи пример недавно откривеног фосила преисториског кита у Јапону, старог 20 милиона година. Овај диносови сисар има на трбушном делу осам костију, које вероватно представљају остатак амфибиских органа за кретање по суви и за укопавање у муљ.

ЗООЛОГИЈА у Средњем веку

Недавно је британски књижевник Т.Х. Вајт штампао ново издање „Књиге о животињама, једне од најстаријих зоологија на свету. Вајт је дуго прикупљао растурени материјал и цртеже за ову књигу, која је први пут објављена пре 800 година и претстављала, после Библије, најчитанију књигу у Средњем веку. Књига је била написана на латинском, а саставила су је два калуђера из опатије у Линколнширу. Мада су издавачи намеравали да даду једно научно дело, „Књига о животињама“ била је уствари чудна мешавина свега и сачега. У њој су се преплитале легенде и митолошке приче са казивањима путника који су боравили у далеким земљама, а било је нешто мало и скром-

га је доживела огромну популарност, па је готово даноноћно преписивана по свим европским манастирима. Но, тиме се, истовремено, и мењала.

Ево како ова необична научна књига описује поједине животиње. Пошто се добро на једе, пантер спава непрекидно три дана и буди се са страшном риком. Ту се говори и о неком легендарном биљоједу на лик на коња, с једним рогом на глави. Најбољи начин да се оваква животиња ухвати јесте да се остави млада девојка у сред шуме и заузме бусија. Кад „једнорог“ нађе, скочиће девојци у крило и довићи ће га лако ухватити. И сатира, репатог шумског човека, лако је ухватити, али га је тешко наћи, јер он живи само у Етиопији. Лисица се већ у овом средњовековном спису помиње као врло лукава животиња. Она легне на леђа и притаји се, тако да јој се ни дисање не чује. Птице помисле да је

тај поредак одржали и приликом јаких ветрова, они узимају у канџе тешко камење, тако да ветар не може да их носи. У књизи се говори и о змији која на оба краја тела има по једну главу. Кад једном главом ухвати другу и начини круг, она је у стању да се котрља као обруч. Ова необична змија има и крила и мо

Сатир

Двоглава змија

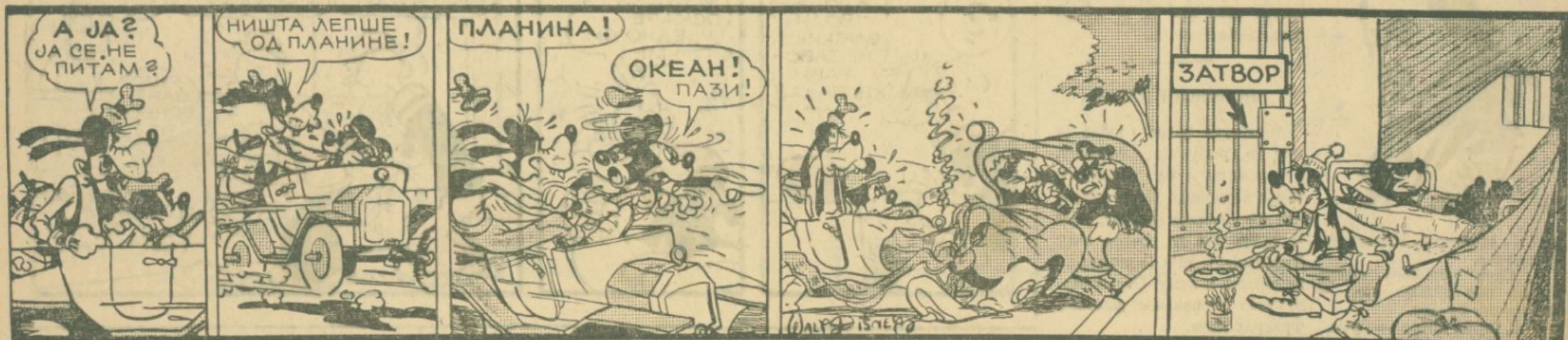
Ждралови

Лисица и птице

ног знања средњовековних људи о природним наукама. И поред тога што је кинтела највишошћу и сујверјем, књи-

мртва и безбрижно слете на њу, тако да постају лак плен лукаве лисице. Ратоборни ждралови лете у изванредно правилим формацијама. Да би

Инвазија научника НА ЈУЖНИ ПОЛ

Следеће јесени нарочито опремљени бродови за поларна путовања напуштаће у тачно одређеним временским размацима морске луке Француске, Енглеске, Новог Зеланда, Јужне Африке, Аустралије, САД, Чилеа и Аргентине. Они ће, један за другим, отпловити ка пустом јужном поларном континенту, носећи грађу и све што је потребно за подизање људских насеља. Доцније, у току 1957/58 године, тамо ће се искрцати око 3.000 научника из 36 земаља, који ће вршити опсежна и веома важна испитивања.

Један логор биће подигнут баш на месту где ће се 1957 године налазити магнетски пол. Други ће бити на Аделијиној Земљи, трећи на Кергелским Острвима, четврти на Грахамовој Земљи, пети на обали Веделовог Мора, шести на једном острву Росовог Архипелага, седми на Земљи Ендерби итд.

звану Јужни Пол — износи 14 милиона квадратних километара. Кад би се тај „штит“ пребацио на северну земљину полулопту, он би покрио простор између Данске и Аљаске. Другим речима, овај континент велик је колико Европа и САД заједно. Па ипак, упркос величини, он је остао невидљив за многе морепловце 18 века.

Добар део Антарктика прекривен је леденом кором која

ром и Еребусом, који су високи преко 4.000 метара. Године 1947 Берд је прелетео један простран кањон у коме није било леда, иако су га окружавали ледени планински венци. Ружичасте, црвене и пурпурне хридине носиле су лепо видљиве „вене“ рудних жица каменог угља, за које се сматра да спадају међу најбогаће на свету. Мало даље, уздижу се планине необичног изгледа, у виду шестоугаоника, у којима се налази базалт. Све то треба подрбно испитати. Грахамова Земља такође представља загонетку за геологе, јер је сасвим другачија од области које се налазе око ње. Протежући се 1500 километара у дужину, она личи на алпски ланац који је опколило море. Иза себе сличност између ње и Анда, геолози се надају да ће се ту открити налаге бакра и урана.

Једна немачка експедиција из 1938 године и експедиција коју су сачињавали шведски, норвешки и енглески научници извршиле су снимања и делимична испитивања Нове Суабе, која потсећа на најлепше пределе Алпа. Добијени резултати говоре да је погрешно мишљење о Јужном Полу као о мртвој области коју су притисле огромне наслаге леда. Више хиљада надлетања, која су извршена само у току 1947 године, омогућила су авијатичарима да открију више области у којима нема леда. Истра-

живачи су били изненађени кад су се пред њиховим очима откривала многобројна светлуцава плава и црвена језера. Хидроавиони су се спуштали на нека од њих, а чланови посаде чак су улазили у воду да се окупају, јер није била сувише хладна. Ту, на површини поларних језера, истраживачи су скупили маховину, лишаје и алге. Још није утврђено како су те оазе настале, али се претпоставља да су створене вулканским или геолошким дејством.

Научна експедиција која се спрема да оде на Антарктик наићи ће на веома тешке услове за живот и рад. Средња годишња температура износи минус 25 степени Целзијусових. У току лета она се не пење изнад нуле, а често пада на минус 20. Зимска температура показује минус 80, али може да се погне и до минус 50. На минус 55 петролеј се мрзне и пламен светиљке се гаси, а природни каучук постаје ломљив. На нижој температури од минус 60 сва обична уља згушњавају се и постају неупотребљива, термос-боце пуцају, а дисање је јако отежано. Па ипак, људи ће тамо отићи.

Не треба мислити да ова експедиција има само научни задатак. Као и ранији подухвати, тако ће и овај имати, поред научног, и економски и стратешки циљ. Борба за Јужни Пол је уствари борба за нове и велике изворе сировина, за нове поморске и ваздухопловне путеве, за већу економску, политичку и војну моћ. Постигнути резултати биће свакако веома значајни, али свет ће о њима сазнати тек кроз четири године, кад експедиција заврши рад.

ВЕРОВАТИ

МАЈМУН — ФОТОРЕПОРТЕР

Пре двадесет година сви њујоршки фоторепортери побунили су се против једног свог колеге тврдећи да им он на неодојалан начин конкурише. Најме, опуштени фоторепортер научио је свог принтомљеног мајмуна да рукује фотоапаратом, тако да се овај за време разних свечаности пењао на бандеру и одатле правно одличне снимке.

закон одавно заборављен, племе Бхил придржава га се још и данас.

ПРВО ПОЗОРИШТЕ ПОД КРОВОМ

„Театро олимпико“, прва права позоришна зграда у историји која је имала кров,

и данас још служи за приређивање позоришних представа. „Театро олимпико“ подигнут је 1584 године у италијанском граду Виченци.

ДОБАР СИН

Енглески државник Ричард Холдејн (1856—1928) пуних 48 година писао је својој мајци свакога дана по једно писмо.

НЕУДОБНЕ ПОСТЕЉЕ

Припадници племена Бхил, који живе у индиској области Рева Кантха, смеју

да спавају само на постелима које су 47 сантиметара краће од њих. Иако је узрок овог неписаног

УМЕСТО КОЊА — ОВНОВИ

Свети Михаило, највеће међу Азорским Острвима, свакако је једино место на свету где се овнови употребљавају као теглећа стока. Додуше, овнови се не прежу у обична кола, већ се за њих праве нарочита колица, на којима ипак могу да се возе бар два човека.

је дебела до 2.000 метара. С ледених висоравни спуштају се моћне реке, чија корита — широка до 50, а дуга више стотина километара — представљају најпростирије глечере на свету. Они пружају своје ледене језике по неколико десетина километара у море.

Два широка усека, због којих Антарктик личи на део аустралијског континента, названа Росово и Веделово Море, представљају једну од највећих загонетки Јужног Пола. Геолози се питају нису ли ти заливи постали услед великог слегања које је поделило некадашњу поларну област на два дела — на Антарктик и Аустралију. Предели између ова два мора сасвим су неиспитани и свака нова експедиција која је у последње време у њих залазила враћала се са изненађујућим открићима.

У пределу Викторијине Земље уздиже се највећа вулканска област на свету, са Тиро-

Чланови експедиције Сједињених Америчких Држава припремају се да разгину један од последњих велова велике загонетке Јужног Пола, да освоје најнепознатије и најнеприступачније пределе. Тако ће, само у 1957 години, кренути у велико испитивање неизмерног леденог царства 10.000 људи — научника и њихових помагача, 50 нарочито опремљених бродова, велика ваздушна флота, група специјалних подморница, велики број амфибиских моторних возила, циновски кампони подешени за кретање по леду и огроман број саоница.

Према ономе што се зна, антарктички континент може се представити као испупчен штит чија површина — која покрива замишљену тачку на-

Оригиналан споменик

Композитор Росини волео је угодан и весело живот, па му је новац био веома потребан. Једнога дана дочекује он да се грађани његовог родног места спремају да му подигну споменик. На једном постољу требало је да буде постављена мермерна статуа Росинија.

је композитор. — Направићемо један заиста користан споразум. Дајте ви мени тих 12.000 лира, а ја се обавезујем да приликом сваке свечаности лично дођем и отстојим на подножју колико је потребно док се свечаност сврши. На тај начин ја ћу доћи до новца који ми је толико потребан, а ви ћете имати један споменик коме неће бити равна у свету, јер нико неће моћи да изради верније моју статуу него кад је ја будем представљао лично.

АПОЛИНСКИ НАГОН

Аполински нагон добио је име по грчком богу Аполону, а управљен је на умереност, ред и хармонију. Он је супротан дионизиском нагону, који је добио име по грчком богу Дионизију, а који је управљен на страсти и вољу. Ове појмове увео је немачки филозоф Фридрих Ниче.

ник? — запитало је Росини своје земљаке.
— Сама мермерна статуа стајаће око 12.000 лира, — одговорили су они.
— Е, врло добро — рекао

ЗАШТИТА ЖИВОТИЊА У АРГЕНТИНИ

Аргентина је недавно усвојила нов закон за заштиту животиња, коме свакако нема равна у свету. По овом закону, казни од петнаест дана до годину дана затвора подлежу сви они који лоше или свирепо поступају са животињама.

***

СУНЧЕВА ЕНЕРГИЈА ЗА РАДИО-АПАРАТЕ

У Британији се чине покушаји да се Сунчева енергија искористи за рад једног радио-преносног апарата. Служећи се таласном дужином од 164 метра, лампе преносника, уместо да троше електричну струју, раде помоћу батерије од 16 фотоелектричних ћелија, које се излажу дневној светлости.

***

„НЕСРЕЋНИ ДАНИ“ У СТАРОМ РИМУ

У старом Риму било је дана који су називани несрећним. У те дане људи нису путовали, није се разговарало и женило, није се примала дужност, нису издавани закони.

***

РЕЧНО СЛЕПИЛО

Речно слепило је тропска болест очију која се јавља у Африци и Централној Америци. Ову болест проузрокује црв под именом филарија. Стотине хиљада Африканаца болују од ње. Болест нема увек за последицу слепило, али када се човек једном зарази он је у сталном страху од слепила.

***

„КЛУБ НЕПРИЗНАТИХ ПЕСНИКА“

Почетком овог века, у америчком граду Филаделфији основан је један необичан клуб, под именом „Клуб непризнатих песника“. Чланови овог клуба били су само књижевници који су могли да се потвале великим бројем рукописа које нису атела да штампају ни издавачка предузећа, ни уредништва часописа и листова.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЗА ЗДРАВУ ПИЈАЋУ ВОДУ

Пречишћавање водоводске воде хлором има своје лоше стране. Хлор, пре свега, реагује на органске материје у води, услед чега се јавља непријатан укус и мирис. Због тога се, уместо хлора, у многим земљама употребљава озон, врста кисеоника која уништава бактерије.

НЕШТО О ФУНТИ

Фунта је још у старо време била мера за тежине, нарочито новчане. Име јој долази од немачке речи Pfund, а ова, опет потиче од латинске речи pondus (тежина).

ЖИВОТИЊЕ ПОД ЛЕДОМ

Проучавајући животињски свет на Арктику, зоолог др Лоренс Бернард нашао је једну врсту морских ракова који живе искључиво испод ледене површине. Док једна друга врста, веома слична овој, живи у океану на дубини од најмање сто метара, дотле се ови ракови налазе непосредно испод ледене коре.

УТИЦАЈ ВЕЛИКИХ БРЗИНА НА ВИД ПИЛОТА

Недавно су два америчка лекара изнела резултате својих истраживања о утицају брзине авиона на очи чланова посаде. Често се догађа да пилоти млазних авиона не могу увек јасно да виде индикаторе и друге контролне инструменте, што се нарочито дешава онда кад авион, летећи великом брзином, нагло мења правац.

ШТА ЈЕ АВБА?

Авба је женска капа. У Словенији су је носиле жене и невесте од средине 18 до средине 19 века. Била је богато украшена везом. Она је дошла из Немачке, где је била у обичају већ од 14 века, као капа удатих жена. Сличне капе ношене су и у Француској.

КОРИСТИ ОД „АНТИПЕРПОРАНА“

„Антиперпоран“ је назив за један нов фабрички производ који ће имати вишеструку примену. Њиме се превлаче разни предмети од бетона и метала да би се сачували од штетног дејства влаге и гасова. Кад се осуши, маса је чврста и уједно еластична.

СВЕТЛОСТ ЗА ЗАШТИТУ РИБА

Велики хидротехнички радњи, као што је подизање насипа против поплава, а нарочито устава за хидроцентрале, веома неповољно утичу на развој рибарства. И поред тога што свака брава има степеннице по којима рибе могу да је

пређу и оду узводно, многа радије беже у мора, где утону, а један велик број настрада у турбинама. Да би се то не стало на пут, вршени су разни опити како да се рибе спрече да не долазе у опасну зону. Недавно је утврђено да се светлост може одлично употребити у ову сврху. Кад се светилке поставе на погодним местима, рибе беже од њих и упућују се у канале, којима могу слободно и без опасности да прођу.

ПРОТИВОТРОВИ

Према једном извештају поднетом на састанку лекара у Калифорнији, у свету постоји 36 разних противотрова који штите од уједа змије, шест од уједа шкорпије и пет од пауковог уједа. Један од њих добија се од имунизованих коња, само се њиме мора радити веома опрезно, јер су многе особе осетљиве на овај срум.

ВИРУСИ

Једна од особености нашег времена јесте и победа науке над микробима, класичним проузроковачима болести, који су у изумирању, док њихово место заузимају вируси, с којима се медицина тек ухватила у коштак.

СУНЧЕВА АТМОСФЕРА

Површина Сунца коју видимо на дубини назива се фотосфером, по грчкој речи фотос што значи светлост. Фотосфера се састоји од усјајаних пара и гасова чија температура износи око 6.000 степени Целзијусових. У том делу појављују се и хладнија места, која имају облик леака. То су нарочито вихори Сунчевих гасова — Сунчеве пеге. Притисак, густина и температура гасова постају све већи што се више иде према средишту Сунца, тако да се цени да температура у средишту Сунца износи неколико десетина милиона степени Целзијусових.

...Тихи Океан назван је једно кратко време Јужним Морем. Тако га је назвао Балбоа, први Европљанин који га је угледао (1513 године).

...реч биланс долази од италијанске речи биланца, што значи вага.

...Кристифор Колумбо био је по занимању ткач.

...река Авијар у Грчкој у свом доњем току тече шест часова на једну, а шест часова на другу страну, док сваки тринаести дан стоји. То долази од различитог нивоа Јерејског Мора у које се ова река улива.

...Кинези деле дан на дванаест једнаких делова, те је према томе њихов час два пута дужи од нашега.

...филм Волта Дизнија „Снежана и седам патуљача“, који је рађен пуне три године, састоји се из 250.000 слика. Слике је радиле 600 сликара и цртача.

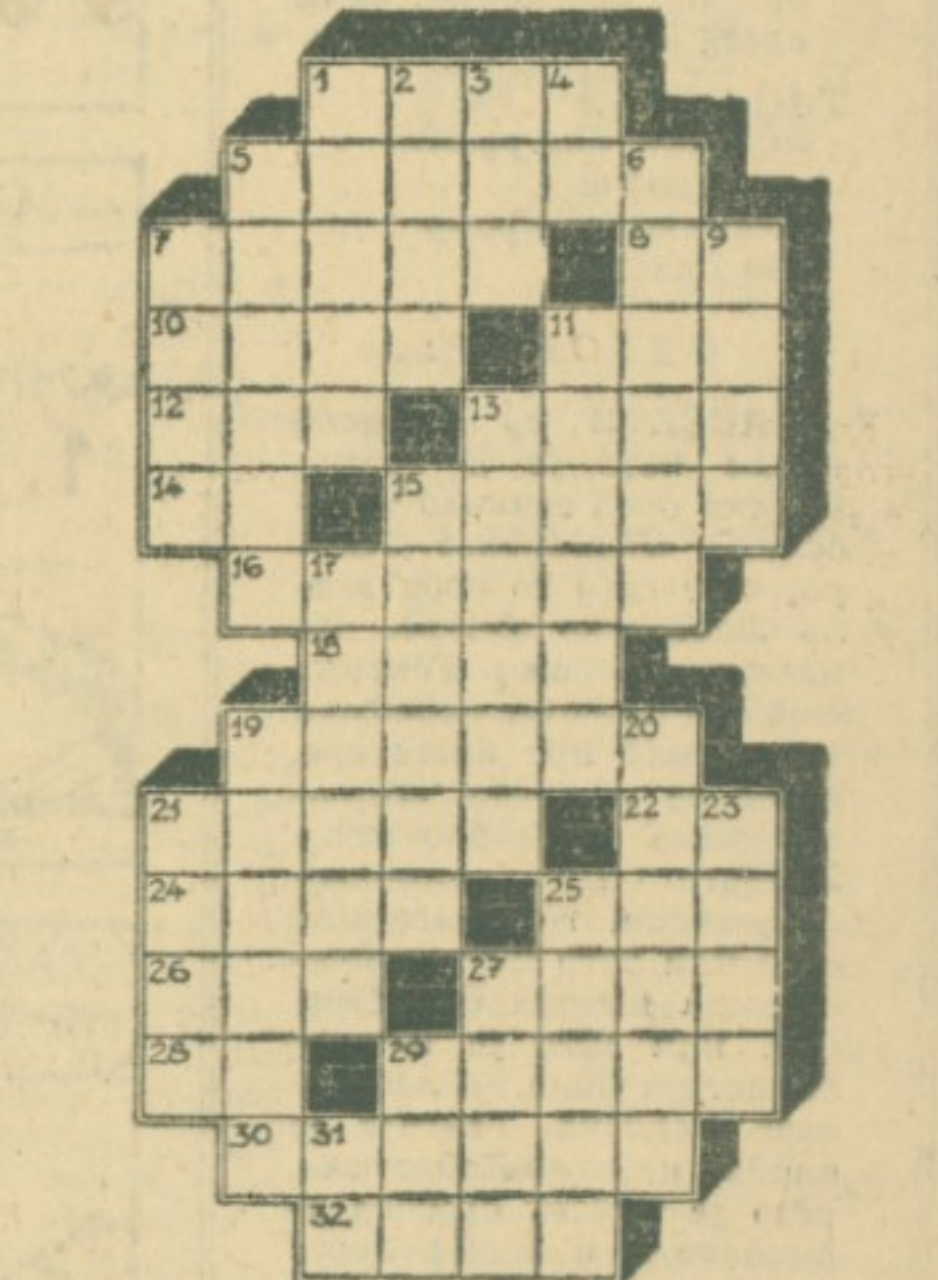
...врх Карстенс на Новој Гвинији виши је од Мон Блана.

...на језику афричког племена Ваконде реч „не“ значи да.

Водоравно: 1) француски композитор („Жермен“); 2) врста вишње; 3) дисулфид гвожђа; 4) Лудолфов број; 5) новчани удео; 6) аустријски оперетски композитор; 7) лекамент; 8) прилог за место; 9) хемиски знак за калај; 10) врста занатлије; 11) једна латиница; 12) познато дело Ж. Ж. Русоа; 13) сировина за добијање боја; 14) један континент; 15) слово латинице; 16) град у Француској; 17) показна заменица; 18) врста глине; 19) рибар; 20) образаина за заштиту од хладноће; 21) област у Грчкој; 22) дуж одређена крајњим тачкама лука; 23) брига, душевни терет.

Усправно: 1) правац у уметности; 2) место у Срему; 3) сестрин муж; 4) слово латинице; 5) наше женско име; 6) справа; 7) било; 8) река у Немачкој; 9) окаменотине; 10) партизанско ратоване; 11) балсамовани леш код старих Египћана; 12) индустријски град у Босни; 13) угао између поднежне неке тачке и правца према некој другој тачки на хоризонту; 14) једна од САД; 15) белгиски фудбалски репрезентативац; 16) врста атмосферског талога; 17) латински назив за маслину; 18) траг дивљачи; 19) узвик; 20) слово латинице.

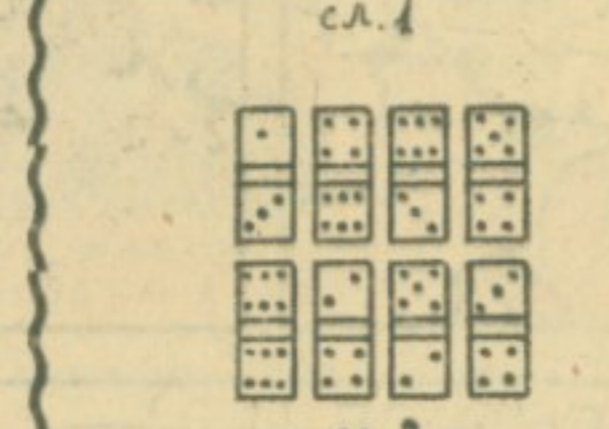

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) ек; 2) Раља; 3) Мисури; 4) Ботичели; 5) ега; 6) „Сиг“; 7) ко; 8) Ис; 9) ја; 10) розета; 11) соба; 12) балада; 13) Ру; 14) ар; 15) га; 16) оро; 17) нос; 18) камелитија; 19) галица; 20) нега; 21) на.
Усправно: 1) Саси; 2) Кључ; 3) рита; 4) Арес; 5) мотор; 6) Илија; 7) Бок; 8) Ила; 9) Иза; 10) Исидор; 11) себар; 12) оса; 13) тал; 14) бурга; 15) алоја; 16) рок; 17) Аса; 18) Оман; 19) Ница; 20) Елен; 21) жга.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Игра доминама

На слици 1 у сваком реду имате по две домине и на свакој изастан број тачкица. Расподелите домине тако да збир тачкица у левим и десним половинама домина — и водоравно, и усправно, и

дијагонално — увек износи 18. Ово није тежак задатак. Они који ипак не буду могли да га реше, нека погледају слику 2.

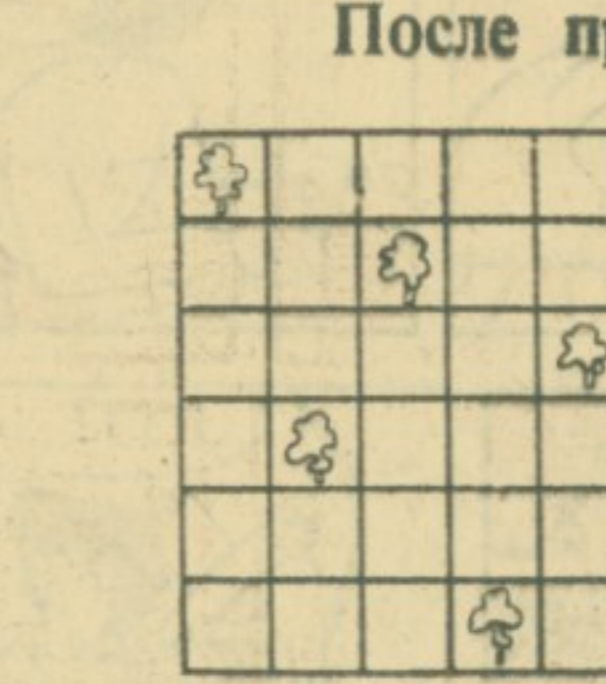
Ко су они?

На улици стоје и разговарају две особе. Једна је етаж сина оне друге. Пита се у каквом су сродству ове две особе?
Иако је то такорећи излито, ипак вам дајемо одговор: те две особе су муж и жена.

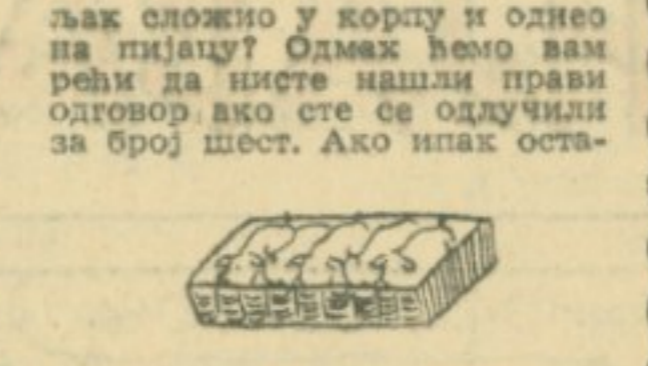
Колико има прасади?

Један селјак реши се да у варош однесе неколико прасади и да их тамо прода. Узео је једну повелику корпу, па је у њу ставио прасиће. Селјак је главу првог прасета наместио у једном правцу, а главу другог окренуо у супротном; трећем прасету окренуо је главу као и првом, четвртм као другом итд. Прасиће је престао да ређа кад је избројао три главе с једне и три репа с друге стране.

Да ли сада можете да погодите колико је прасади селјак сложио у корпу и однео на пијалу? Одмах ћемо вам рећи да нисте нашли прави одговор ако сте се одлучили за број шест. Ако ипак остале

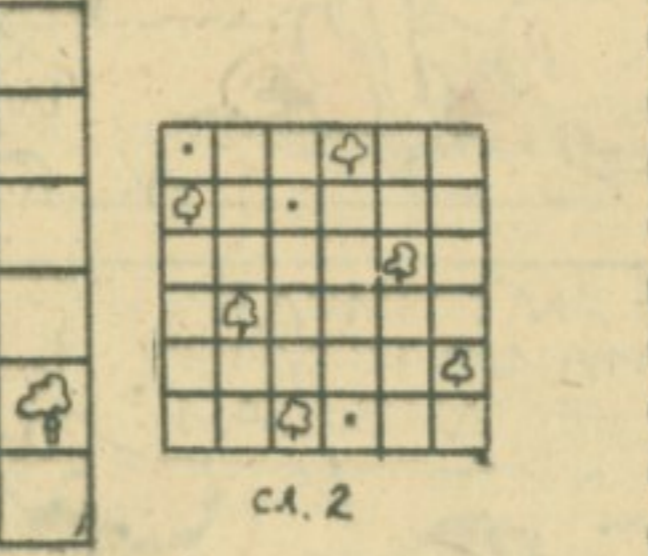

Једна бајта била је подељена на 36 квадратних поља. Поред осталог, у бајти је било и шест дрвета распоређених тако да се у сваком реду, било водоравно или усправно, налазило по једно дрво (види слику 1). Једног дана бајтован је ископао три дрвета заједно с кореном и пресадио их на друго место, али тако да је опет било

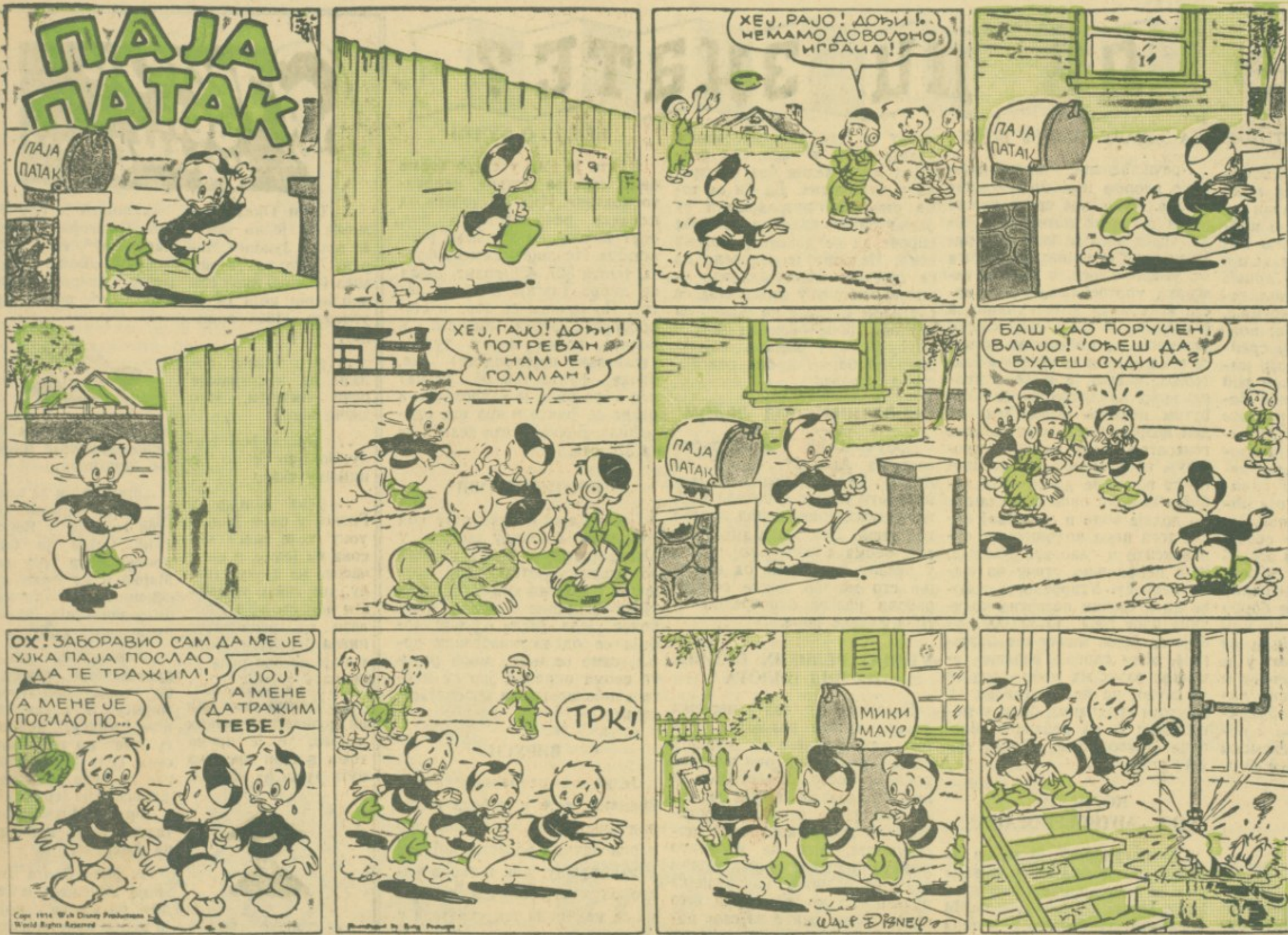

јете при томе, погледајте слику. Видећете да у корпи има само пет прасади, која су поређана као што слика показује.

После пресађивања

у сваком реду, и усправно и водоравно, по једно дрво. Која је дрвета бајтован пресадио и како је изгледао нов распоред дрвета?
Они који не могу да одговоре на наше питање нека погледају слику 2. Тачкице означавају место где се раније налазило пресађено дрво.

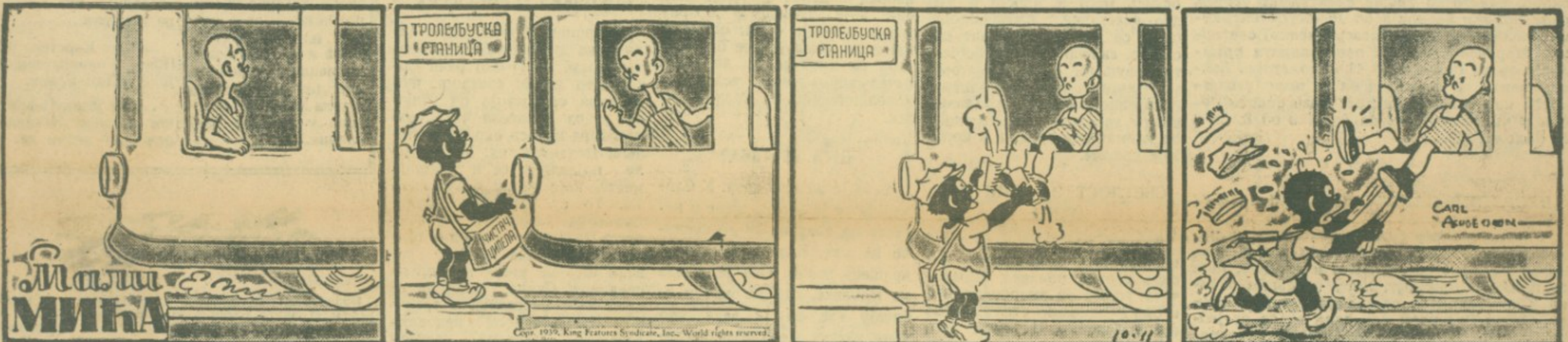
Ква Ква!
УРЕЂУЈЕ
Паја Патак

НЕСПОРАЗУМ
Мики: Колико ти је требало док си научио да возиш аутомобил?
Шиља: Три или четири. Мики: Месеца?
Шиља: Не, аутомобила!

ПОВОЉНИ УСЛОВИ
— Дакле, узimate ли ову собу? — пита сопственица куће Перу Ждери.
— Прилично ми се допада. А ко је последњи у њој становао?
— Један кога сам морала да избацим јер ми шест месеци није платио ни динара.
— Добро, — пристаје Пера. — Узимам собу под истим условима.

НАУЧИО ОНО ГЛАВНО
Паја: Обећао сам да ћу ти купити бицикл ако будеш добро учио. Хајде, реци ми шта си досад научио.
Раја: Научио сам да терам бицикл!

ЧОВЕК ОД РЕЧИ
— Жао ми је, али овог месеца нећу моћи да положим отплату за радио-апарат, — вели Пера Ждери продавцу.
— Па то исто сте ми рекли и прошлог месеца.
— И зар нисам одржао реч?

Који је одговор
Илијас

ЛАБЕАТИ су: старо племе присталице једног средњовековног покрета римска митолошка бића врста драгог камења

ТАПА је: музички инструмент врста капе планина у Ирану део дрвета

ОДГОВОР:
ЛАБЕАТИ су илирско племе које је у грчко-римско доба живело на обалама Скадарског Језера, које се у то доба звало Лабеатско Језеро. За илирског краља Гентија, кога су Римљани победили 168 године пре наше ере, каже се у неким старим изворима да је био краљ Лабеата. По мишљењу стручњака, то му се име даје или зато што је престоница његова био Скадар, или што је његова династија била од лабеатског племена. Гентије је владао не само Лабеатима, него је његова држава обухватала и многа друга илирска племена и пријала се отприлике све до Неретве.

ТАПА је бијена кора неких врста дрвета, која у Полинезији и Источној Африци служи за израду одела и шатора.

